

Kalemin Kılıç Olduğu Yıllar: Faik Ahmet Barutçu ve İstikbal'in Milli Mücadelesi (1918-1922)

Bir Doktora Tezine Dayanan Tarihi Bir Anlatı

Bu sunum, Osmanlı İmparatorluğu'nun en karanlık günlerinde, işgal altındaki bir vatanın kurtuluşu için Trabzon'da yakılan bir umut ateşini anlatmaktadır. Bu, vatansever bir aydın olan Faik Ahmet Barutçu'nun, zn, matbaa makinesini bir silaha, gazete sütunlarını ise bir cepheye dönüştürerek **Milli Mücadele**'ye verdiği eşsiz hizmetin hikayesidir.

[SOURCE_IMAGE_428]

مالى بىلموان

Bir İmparatorluğun Çöküşü: Mondros'tan Sevr'e Giden Karanlık Yol

Sol Taraf (Problem): Mondros Mütarekesi (30 Ekim 1918)

- Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik ayrıldı.
- **Ağır şartlar** taşıyan mütareke, ülkenin **kayıtsız şartsız** düşmana teslimi anlamına geliyordu.
- **Anahtar Maddeler:**
- **Madde 7:** "İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumu, istedikleri stratejik noktayı işgal etme hakkına sahip olacaklardır."
- **Madde 24:** "Vilâyat-ı Sitte'de (Altı Vilayet) karışıklık çıkarsa, bu vilayetlerin herhangi bir kısmının işgali hakkı saklıdır."

TÜRKİYE

Sağ Taraf (Tehlike): İşgaller ve Ayrılıkçı Faaliyetler

- Mütarekenin hemen ardından başkent İstanbul ve Anadolu'nun birçok stratejik noktası fiilen işgal edildi.
- Bu kaos ortamı, ülkeyi bölmeyi amaçlayan dış destekli ayrılıkçı hareketleri cesaretlendirdi.

Karadeniz'in Üzerindeki Kara Bulutlar: Trabzon'un Çifte Tehdidi

Milli felaketin ortasında Trabzon, kendisini iki büyük tehlikenin hedefinde buldu: Pontusçuluk ve Ermeni iddiaları.

PONTUS DEVLETİ İDDİASI

Alt Başlık: Tarihi Saptırma ve
"Megalo İdea"

Rum azınlıklar, Yunanistan Başbakanı Venizelos ve Fener Rum Patrikhanesi'nin desteğiyle, Trabzon merkezli bir "Pontus Rum Devleti" kurmak için yoğun bir propaganda ve örgütlenme faaliyetine giriştiler.

- Metropolit Hrisantos, Paris Barış Konferansı'na katılarak bu iddiaları uluslararası arenaya taşıdı ve İtilaf Devletleri'nden destek istedi.

"Hrisantos, Trabzon'un Pontus krallığından kendilerine miras kaldığına inanan Rumların yaptıkları taşkın gösterilerle, Trabzonlu vatansever, milliyetperver halkı bıktırmıştı."
(Faik Ahmet Barutçu'dan)

ERMENİ TOPRAK TALEPLERİ

Alt Başlık: "Vilâyat-ı Şarkıyye"
Pazarlığı

Ermeni komiteleri, Paris Barış Konferansı'nda sundukları "Büyük Ermenistan" projesinde Trabzon vilayeti üzerinde hak iddia ettiler ve bu konuda Yunanistan ile anlaştılar.

- Faik Ahmet Bey'e göre, Ermeniler, Vilâyat-ı Şarkıyye'de büyük bir Ermenistan teşekkülü hülyasıyla, Trabzon'u bir iskele olarak davalarına katıyorlardı.

Bir Ses Yükseliyor: Faik Ahmet Barutçu ve 'İstikbal'in Doğuşu

Faik Ahmet Barutçu (1894-1959)

- Trabzon doğumlu, köklü bir aileden geliyor.
- İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisiyken, Mütareke'nin ardından memleketine geri döndü.
- İşgalin ve ayrılıkçı tehditlerin yarattığı tehlike karşısında **"kalemiyle Milli Mücadele"**ye katılmaya karar verdi."

Tarihi Karar (30 Ekim 1918)

Bir Gazete Çıkarılmalıdır

Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı günün akşamı, Trabzonlu bir grup aydın ve vatansever (Faik Ahmet, Mustafa Reşit Tarakçıoğlu, Zeynelabidin, Mehmet Murat vb.) Hacı Kasım Mahallesi'nde bir evde toplandı.

Memleketin müdafaası için siyasi bir örgütlenmenin gerekliliği ve bu fikri kamuoyuna yayacak bir gazetenin çıkarılması kararlaştırıldı.

Bu toplantı, Milli Mücadele'nin Trabzon'daki entelektüel direnişinin başlangıcı oldu ve **"İstikbal"** gazetesinin temelleri atıldı.

Manifestomuz: “Maksadımız Emelimiz”

İstikbal, ilk sayısından itibaren amacını net bir şekilde ortaya koydu. Faik Ahmet'in kaleme aldığı “**Maksadımız Emelimiz**” başlıklı makale, gazetenin Milli Mücadele boyunca izleyeceği yol haritası oldu.

استقبال

ملت کا دیور صد تقبال

ملت فدا کارلقدہ بکبکر بلہ مسابقت ایڈیور
امک و نیلجاری فسا کندولرینہ مانہ
اولق اوزرہ آلمہ یاری، خنق و آق لازی
اهالیسی طرفندن برکوکل آلابی نشکیت تشب
اباش و بوراجہ و فیرج بولاجن فعالیت آثارینہ
انتظار اولقدہ بولمن اولدنی اورد داخلہ
وکالتمدن ولایت کسن برتلفرافتہ مدہ اشعار
قلنقہ در .

تورک واسلام دایرینک نغیر ضرور اقلری
ظالم و آلبانی بولمیلرہ چکیتامک ایچون ولایت
ولمحقانہ دخی بویوک مقیاسہ تشکیلات
و رقیات ابرافلنقہ در کجک نسجہ در .

ناحاطبیا فدا کارکارک ...

تکوک دکادا دیار و نسه نمبه انتہایہ بہرہ
فساز و امکریا بوزرہ بنوک داور، اخلو
طرایلی اہامی بری کلاق طرکلامہ وی
دورارا اشعارین اری، ہ حرز امتہ آہام
فورکل روی و تہمراءہ مدکمیتہ کلور
نظار امیرہ ر، کلمیہ اچورنا آومیدہ برہ
اکتایرہ، چالانہ طپانہ، اشکلیا و الوزو
ہندخونہ دشرعانا ہمارنہ سربا و تراددن
سودناری سریری قامن ارلیفات خوصی
جواہ بہ مذاہم کریشان تلموی ہشکیتہ ہنہ
ولہ السلام دیامانی کیندہ میربای انظام
و تریمولہ اشلی آلات مرایردہ جیرنواں

“**Vesaitimizin yoksul ve adilecek derecede kalitene** ve bu kalet hasebiyle ihtiyar olunacak mesainin pek yorucu olacağını tahmin etmekle olmamıza rağmen bizi bu **fedakarlığa sevk eden şey, teşebbüsümüzün memleket için pek mukayyid** olacağına dair beslediğimiz kanaatn, daha doğru bir tabirle **milli davamıza daha geniş bir hudud dahilinde hizmet edebilmek** emelinden ibarettir.”

“**Vatanı, Türklüğü kurtarmak** gibi pek yüksek bir gaye ile çerçevelenen ve milli mesai programıyla vatanın temiz vicdanlı evladını toplatmış, onlardan gayrısını, ihtirasdan ari ve **yalnız memleket endişesiyle titreyen vicdanların hakiki millet rehberliği** düşünce ve hisleriyle birleşmiş görmek kabil olmasa idi.”

“....**harice Türklere dostluk ve hayırhahlık perverde eden memleketlerde aleyhimize tahrik edilmek istenilen cereyanlara da yine bu silahla, neşriyat silahıyla karşı koyacağız.**”

Direniş Örgütleniyor: İstikbal ve Muhafaza-i Hukuk-u Milliye

İstikbal, yayın hayatına başlar başlamaz en önemli görevini üstlendi: Bölgesel direniş tek bir çatı altında toplamak. Gazete, Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'nin hem kurucusu hem de fiili yayın organı oldu.

• Süreç ve Rolü:

- **Fikir Babası:** Faik Ahmet Bey, 'Milli Vahdet' ve 'Müdafaa Hazırlıkları' gibi başlıklarla yayımladığı makalelerle, ülkenin içinde bulunduğu durumu değerlendirerek, milli bir teşkilatın kurulması gerektiğini halka anlattı.
- **Çağrı ve Kuruluş:** *İstikbal*, 10 Şubat 1919'da yapılan ve Cemiyet'in kuruluşunun kararlaştırıldığı büyük toplantının çağrısını yaptı ve toplantıyı sütunlarında duyurdu.
- **Resmiyet Kazanma:** Cemiyet, 11 Şubat 1919'da resmen kuruldu. *İstikbal*'in 15 Şubat 1919 tarihli 67. sayısı, Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'nin kuruluşunu 'Cemiyetin kuruluşu ve kongrenin yapılışı' başlığıyla müjdeledi.

Yerelden Ulusala: Kongreler Yoluyla Birleşen Mücadele

İstikbal, sadece Trabzon'un haklarını değil, tüm vatanın kurtuluşunu hedefledi. Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki ulusal hareketi ilk andan itibaren destekledi ve onun Anadolu'daki sesi oldu.

Kilit Olaylar ve *İstikbal*'in Tutumu:

- **Erzurum Kongresi (Temmuz-Ağustos 1919):** *İstikbal*, Erzurum Kongresi'nin toplanmasını destekledi ve Trabzon delegelerinin kongreye katılımını teşvik etti.
 - "Faik Ahmet Bey'e göre, "Şark Vilayetleri'nin tek bir vilayet gibi hareket etmesi, Pontus ve Ermeni emellerine karşı en güçlü setti."
[SOURCE_IMAGE_116]
- **Sivas Kongresi (Eylül 1919):** Erzurum'da alınan kararların Sivas'ta ulusal bir yemin haline gelmesini savundu.
 - Sivas Kongresi sonrası Damat Ferit Hükümeti'nin istifasını ve Anadolu hareketinin İstanbul'a karşı ilk siyasi zaferini büyük bir başarı olarak duyurdu."
[SOURCE_IMAGE_121]

Alıntı (Faik Ahmet Bey'in Görüşü):

"Anadolu ile İstanbul Hükümeti'nin bağlarının kesilmesi, Anadolu'nun İngiliz tahakkümüne, Yunanistan'ın haksız işgallerine, mütarekenin adil olmayan esaslarına karşı bir isyan olduğunu ve İstanbul Hükümeti'yle bağları kesmenin bir mecburiyet haline geldiğini belirtir."
[SOURCE_IMAGE_121]

Milli Yemin: Misak-ı Milli ve İstanbul'un İşgali

Sol Panel: Misak-ı Milli'nin Savunulması (28 Ocak 1920)

İstikbal, son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilen ve vatanın sınırlarını çizen Misak-ı Milli'yi (Milli Yemin) "**kurtuluşun temel ilkeleri**" olarak tanımladı.

Faik Ahmet Bey, sayısız makalesinde Misak-ı Milli'den **taviz verilmemesi** gerektiğini vurguladı ve bunu **milli mücadelenin nihai hedefi** olarak gösterdi. [SOURCE_IMAGE_127]

Sağ Panel: Kara Gün: İstanbul'un İşgali (16 Mart 1920)

Misak-ı Milli'nin ilanı, İtilaf Devletleri'ni harekete geçirdi ve İstanbul resmen işgal edildi, Meclis-i Mebusan dağıtıldı. [SOURCE_IMAGE_128]

İstikbal'in Tepkisi:

Faik Ahmet Bey, işgali "**haksızlık ve tecavüz**" olarak nitelendirdi. [SOURCE_IMAGE_128]

"Bu haksızlıklar ve tecavüzler yapılmamalıydı. Ne yazık ki yapılmıştır ve halkın sessiz kalmaması da doğaldır..." [SOURCE_IMAGE_129]

İşgal, ... Milli Mücadele ve mukavemetin halk tarafından benimsenmesini kolaylaştıran ikinci olay olmuştur." [SOURCE_IMAGE_128]

Bir Milletin İdam Fermanı: Sevr Antlaşması'na Karşı Duruş

10 Ağustos 1920'de imzalanan Sevr Antlaşması, Türk milleti için bir idam fermanı niteliğindeydi. İstikbal gazetesi, bu antlaşmayı ve imzalayanları en sert dille reddederek topyekûn direniş çağrısı yaptı.

İstikbal'in Analizi ve Tepkisi

- **"Paçavra":** "Antlaşmayı 'Sevr Paçavrası' olarak nitelendirdi." [SOURCE_IMAGE_391]
- **Hükümete Eleştiri:** "'İstanbul Hükümeti'nin ... muhahede-yi sulhiyyeyi kabul etmeyi evvelce kararlaştırmış... olduğunu bir kez daha haykırarak' İstanbul Hükümeti'ni sorumlu tuttu." [SOURCE_IMAGE_158]
- **Milletin Tepkisi:** "Faik Ahmet Bey, İstanbul'daki Peyam-ı Sabah'dan başka bütün İstanbul basını ve Türk Milleti gerçekten de haritanın silinmesi anlamına gelen bu anlaşmaya karşı birleşti." [SOURCE_IMAGE_158]
- **Direniş Çağrısı:** "'Fedakârlık Anları' başlıklı yazısında, milletin varlığını korumak için her türlü fedakarlığın kaçınılmaz olduğunu, ... 'milli tarihimize vurulan darbelere karşı artık bir bütün olmanın zamanının geldiğini' belirtti." [SOURCE_IMAGE_160] [SOURCE_IMAGE_161]

Dünyayı Okumak: İstikbal'in Dış Politika Analizleri

Faik Ahmet Barutçu, İstikbal'in sütunlarında sadece bir moral kaynağı olmakla kalmadı, aynı zamanda Milli Mücadele'nin uluslararası bağlamını tahlil eden keskin bir analist olduğunu kanıtladı.

İngiltere - Asıl Düşman

İngiltere'nin, Yunanistan'ı kullanarak Şark'ta kendi hegemonyasını kurma politikasını sürekli olarak deşifre etti. Lloyd George'un politikalarını 'Türk düşmanlığı' olarak niteledi.

Fransa - Fırsatçı Rakip

Fransa'nın İngiltere ile olan rekabetini ve Sevr'i kendi çıkarlarına göre değiştirmeye çalıştığını analiz etti. Ankara Antlaşması'nı (1921) büyük bir diplomatik zafer olarak selamladı.

Rusya - Zorunlu Müttefik

Bolşevik Rusya'nın, Türkiye'nin muhtaç olduğu dış dayanağı olabileceğine inandı. Ancak komünist propagandaya karşı uyardı ve bu ilişkinin emperyalizme karşı ortak bir mücadele temelinde yürümesi gerektiğini savundu.

İtalya - Çıkarıcı Komşu

İtalya'nın Sevr'deki hayal kırıklığını ve Ankara ile daha yakın ilişkiler kurma eğilimini fark etti, ancak bu politikanın çıkara dayalı doğası konusunda okuyucularını uyardı.

Cepheden Gelen Zafer Müjdeleri

İnönü Zaferleri (Ocak ve Mart-Nisan 1921)

- İstikbal, I. ve II. İnönü zaferlerini "Yunan hezimetini" olarak duyurdu. [SOURCE_IMAGE_208]
- Faik Ahmet Bey, zaferin ardından Türk ordusuna tebriklerini sunarken, bu zaferin "tarihin şerefli sayfalarına lekeler sürülmesine razı olmayan Türk'ün" azminin bir sonucu olduğunu yazdı. [SOURCE_IMAGE_208]

Sakarya Meydan Muharebesi (Ağustos-Eylül 1921)

- Tekâlif-i Milliye Emirleri: "Ordu zor durumdayken, İstikbal halkı Tekâlif-i Milliye emirlerine uymaya ve topyekûn fedakarlığa çağırdı. Faik Ahmet Bey, "Bu fedakârlık, davasını kazanmadıkça, kendisi için yaşamak imkânı olmadığını bilen bir milletin hareket ve davranışlarında anlaşılması olağan bir şeydir" diye yazdı. [SOURCE_IMAGE_291]
- Zaferin Duyuruluşu: "Sakarya Zaferi'ni, "Türk kahramanları bu parlak ve nisbetle de şerefli neticeyi elde etmekle ... hakkın kuvvete, faziletin fezahata esir edilemeyeceğini riyazi ve müsbet bir hakikat şeklinde ortaya koymuştur" sözleriyle müjdeledi. [SOURCE_IMAGE_294]"

Büyük Zafer ve Onurlu Barış: Mudanya Mütarekesi

Büyük Taarruz (26 Ağustos - 9 Eylül 1922)

- İstikbal, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki Büyük Taarruz'u gün gün takip etti ve İzmir'in kurtuluşunu büyük bir coşkuyla duyurdu.
- Gazete, zaferi sadece askeri bir başarı olarak değil, aynı zamanda Türk milletinin esareti reddedişinin nihai kanıtı olarak sundu.

Mudanya Mütarekesi (11 Ekim 1922)

- **Mudanya Mütarekesi**'nin imzalanması, İstikbal tarafından savaşın fiilen sona erdiği ve Türk zaferinin İtilaf Devletleri tarafından tanındığı an olarak yorumlandı.
- **Faik Ahmet Bey**, Mudanya'yı, Mondros'un yarattığı zilletin tersine çevrildiği ve yeni, bağımsız bir Türk Devleti'nin doğduğu belge olarak tanımladı.

"Mudanya mukarreratıyla İtilaf Devletleri Trakya'dan derhal ve İstanbul'u musalahadan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti idare ve hakimiyetine terk etmeyi kabul etmiştir... Bu, yeni Türkiye Devleti'nin meşru ve sahib-i salahiyet hükümetinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti olduğunu ve yalnız onunla mukavelename imza etmişlerdir." (Faik Ahmet Bey)

Milli İradenin Zaferi: Saltanatın Kaldırılması

Askeri zaferin ardından sıra siyasi devrime gelmişti. İtilaf Devletleri'nin Lozan Konferansı'na hem İstanbul hem de Ankara hükümetlerini birlikte davet etmesi, TBMM'nin tarihi kararını tetikledi.

İstikbal'in Tutumu

- **Çifte Başlılığa Karşı:** *İstikbal*, başından beri "çifte başlı" bir yönetime karşı çıktı ve tek meşru otoritenin Ankara'daki TBMM olduğunu savundu.
- **Kararın Desteklenmesi:** 1 Kasım 1922'de Saltanatın kaldırılmasını, "Milli hakimiyetin kayıtsız şartsız millete ait olduğu" ilkesinin doğal bir sonucu olarak gördü.
- **Tevfik Paşa'nın İstifası:** Sadrazam Tevfik Paşa'nın istifasını "hayırlı bir olay" olarak niteleyen Faik Ahmet Bey, bu gelişmeyle "İki başlı yönetimin sona ermesiyle İtilaf Devletleri'nin kullandıkları son kozun da ortadan kalktığını" yazdı. [SOURCE_IMAGE_358]
- **Yeni Dönem:** *İstikbal*, bu kararla İstanbul'un artık milli idarenin bir parçası olduğunu ve yeni bir dönemin başladığını ilan etti. [SOURCE_IMAGE_358]

Tapu Senedi: Lozan'da Hak ve Hukuk Mücadelesi

Mudanya'dan sonra sıra, yeni Türkiye'nin bağımsızlığının ve sınırlarının uluslararası alanda tescil edilmesine gelmişti. İstikbal, Lozan Konferansı'nı 'Türk davasının' en kritik sınavı olarak gördü ve her aşamasını yakından takip etti.

İstikbal'in Lozan'daki Rolü:

- **Misak-ı Milli Israrı:** Faik Ahmet Bey, konferans öncesi yazdığı yazılarda Türk heyetinin "Misak-ı Milli" çerçevesinde sulhu temin etmekten ibaret olacağını belirtti. Bu programın yeni hazırlanan bir program olmadığını, mücadelenin başından itibaren tespit edilip açıklandığını vurguladı.
- **Tavizlere Karşı Uyarı:** Musul, Boğazlar, Kapitülasyonlar gibi konularda taviz verilmemesi gerektiğini savundu. Özellikle İngiltere'nin Musul'daki petrol çıkarlarına ve Boğazlar üzerindeki emellerine dikkat çekti.
- **Kamuoyu Oluşturma:** Konferansın çetin geçtiği anlarda, Türk tezlerinin haklılığını anlatan ve kamuoyunu bilgilendiren yazılarla Ankara Hükümeti'ne destek verdi.

"Biz medeni ve insani bir sulh istiyoruz. Biz adil şeraite müstenid bir sulh istiyoruz... **Misak-ı Milli** hudutları dahilinde **tam bir istiklal**, milletin anladıkları manada bir istikbal istiyen **Türk milleti davasını silahıyla yürütebilmek** iktidarında **fazlasıyla haiz bulunduğunu...** meydana koymuştur."
(Faik Ahmet Bey'den)

Miras: Bir Gazeteden Daha Fazlası

1918'de bir umut kıvılcımı olarak doğan İstikbal, 1922'de hedeflerine ulaşmış bir Milli Mücadele'nin tanığı ve sesi olarak görevini tamamladı. Faik Ahmet Barutçu ve gazetesi, Türk basın tarihinde ve Milli Mücadele'de silinmez bir iz bıraktı.

İstikbal'in Mirası:

- **Umut ve Direnç:** En karanlık günlerde halkın umudunu ve direniş azmini canlı tuttu.
- **Örgütleyici Güç:** Yerel direniş cemiyetlerinin kurulmasına öncülük etti ve ulusal hareketin Anadolu'ya yayılmasına yardımcı oldu.
- **Fikir Cephesi:** Düşman propagandasına karşı entelektüel bir set oluşturdu; vatanın haklı davasını hem içeriye hem de dışarıya anlattı.
- **Ulusal Bilinç:** Milli bilincin ve birlik ruhunun oluşmasında hayati bir rol oynadı.

Son Söz: Faik Ahmet Barutçu ve İstikbal'in hikayesi, kalemin kılıç kadar keskin olabildiğinin ve bir milletin kaderinin sadece cephelerde değil, aynı zamanda gazete sütunlarında da yazılabileceğinin ölümsüz bir kanıtıdır.

